

Pracovní list 6

Téma: parabola, z řeckého „para“ (vedle) a „bolé“ (položení); taktéž zvana podobenství

V tomto pracovním listu se budeme věnovat dvojici na první pohled nesourodých témat. Budeme přemýšlet nad možnostmi žánrů alegorie a podobenství a možnostmi jejich užití v literatuře 20. století. Druhá se budeme věnovat jménu Bertolta Brechta, neobyčejného, velevlivného a kontroverzního německého (nejen) dramatika.

Alegorie a podobenství

Učedníci k němu přistoupili a řekli: „Proč k nim mluvíš v podobenstvích?“ On jim odpověděl: „Protože vám je dáno znáti tajemství království nebeského, jim však není dáno. Kdo má, tomu bude dáno a bude mít ještě víc; ale kdo nemá, tomu bude odňato i to, co má. Proto k nim mluvím v podobenstvích, že hledíte nevidíte a slyšíte neslyšíte a nechápou. A plní se na nich proroctví Izaiášovo: ‘Budete stále poslouchat, a nepochopíte, ustavičně budete hledět a neuvidíte. Neboť obrostlo tukem srdce tohoto lidu, ušima nedoslýchají a oči zavřeli, takže nevidí očima a ušima neslyší, srdcem nepochopí a neobrátí se - a já je neuzdravím.’ *Blažené vaše oči, že vidí, i vaše uši, že slyší.*

(Matouš, kapitola 13, verš 10-16)

úkol č. 1:

- stručně vysvětlíte termín alegorie (ideálně za pomoci relevantní sekundární literatury)
- navrhněte příklad celého **literárního** díla, které by bylo možné chápat jako souvislou alegorii (tzn. alegorické dílo); stručně svou volbu odůvodněte
- navrhněte příklad celého **výtvarného** díla, které by bylo možné chápat jako souvislou alegorii (tzn. alegorické dílo); stručně svou volbu odůvodněte
- stručně vysvětlíte termín podobenství (ideálně za pomoci relevantní sekundární literatury)
- uvedte (nebo vymyslete) nebiblický příklad podobenství
- pokuste se vlastními slovy nabídnout odůvodnění toho, proč lidstvo vymyslelo něco tak strašně „nepraktického“ jako je alegorie a podobenství... cožpak by nebylo ve všech ohledech jednodušší pojmenovávat věci pravými jmény?

„Příkladné dění podobenství musí působit tím přesvědčivěji, čím nezaopatěji může být posuzováno. Proto umísťuje Brecht svoje hry do prostorové i časové dálky“

Reinhold Grimm (německý literární vědec a pedagog)

Brecht

Dříve než se dostaneme k samotnému autorovi, začneme ukázkou. Berte však na vědomí, že se může stát, že následné úkoly ovlivní Vaši interpretaci této ukázky. Za sebe bych doporučoval se nejdříve seznámit s touto ukázkou a zpracovat úkol k ní přidružený, a až potom se věnovat dalším částem pracovního listu.

Máte-li čas a chcete-li se s Brechtem seznámit blíže, pusťte si rozhlasovou hru *Život Galileiho* (z roku 1938) celou, ale pro naše účely stačí, když si poslechnete jednu konkrétní scénu, a to v čase 0:55 – 1:02.

<https://www.youtube.com/watch?v=YeOWILMMSU>

Pokud by Vám nevyhovovala upravená rozhlasová podoba, je dostupný i text (zmiňovanou scénu naleznete na straně 257-259)

https://is.muni.cz/auth/of/phil/DVHs157/podzim2011/Brecht_2.pdf?fakulta=1421;obdobi=7923;studium=995657

Úkol č. 2: zodpovězte otázky k textu

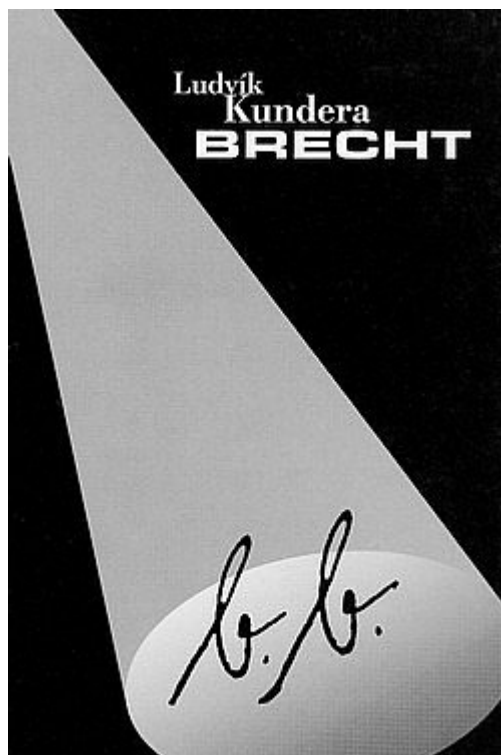
- shrňte v jedné větě podstatu toho, o čem se snaží Galileo přesvědčit Malého mnicha
- shrňte v jedné větě podstatu toho, o čem se snaží Malý mnich přesvědčit Galilea
- kdo je podle Vás v této disputaci úspěšnější? A čím je zlomena vůle protistrany?
- navrhněte možnou aktualizaci interpretace tohoto dialogu pro 20. století; jakou stranu by v rámci politicko-společenských kontur 20. století mohl symbolizovat Galileo, a jakou Malý mnich?

„Bylo nás zprvu jen několik, kteří jsme důrazně vyvolávali, že Brecht a jeho divadlo je něco zcela mimořádného. Byli jsme vsutku jako volající na poušti. Za prvé, protože Brecht byl komunista. Za druhé, protože Brecht byl Němec. Za třetí: protože byl komunista i Němec, což je na jediného člověka trošku moc...“

Arthur Adamov (arménsko-francouzský dramatik a prozaik)

Bertolt Brecht. Na střední škole jste o něm s velkou pravděpodobností neslyšeli, takže pokud Vám jeho jméno něco říká, jste nejspíše milovníky divadla či německé literatury. V kontextu našeho předmětu o něm hovoříme právě proto, že chceme vidět Ludvíka Kunderu v kontextu. Je zde ovšem i jiný důvod, poněkud okatější. Ludvík Kundera se s Brechtem osobně znal, jeho dílo četl, jeho texty překládal (výbor Zloděj třešní aj.), jeho dílo interpretoval (monografie Brecht), jeho hry prosazoval do repertoáru českých divadel a neoficiálním přízviskem Ludvíka Kundery – dramatika byl „český Brecht“. Důvody k souvztažení těchto dvou jmen by tedy byly, ale jen těžko lze Ludvíka Kunderu považovat za Brechtova českého epigona. Dlouhodobé čtení a překládání brechtovských textů však muselo zanechat určité stopy. Čím si Brecht Kunderu získal, co se od něj Kundera mohl naučit a kým vlastně Bertolt Brecht byl?

Úkol č. 3: přečtěte si následující dva články:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1463566-bertolt-brecht-110-let-velkeho-dramatika-a-vecneho-provokatera>

<https://www.amu.cz/cs/vse-o-amu/historie-uspechy-a-oceneni/rozhovory/1217/>

a na základě těchto textů (nebo kterýkoliv jiných relevantních zdrojů) vytvořte v rozsahu alespoň jednoho odstavce profil Brechtovy osobnosti a nastíňte, v čem spočívá jeho kontroverznost.

„para“ (vedle) + „bolé“ (položít)

Používání alegorie není objevování Ameriky, a to ani ve 20. století. Navzdory inovátorství avantgardy, navzdory rozmachu nových literárních žánrů i postupného zeslabování povědomí o silných alegorických tématech dob minulých... alegorie přetrvává. Jejich výhod umělci nezřídka využívali právě v pohnutých dobách. Přestože následující dvě alegorie od sebe dělí více než půl století, určité podobnosti by se snad našly:

JARO 1938

Dneska ráno, v neděli velikonoční
Přehnala se náhle přes ostrov sněhová
vichřice.
Mezi zelenajícími se keři ležel sníh. Syn
Mne odvedl k mladé meruňce u domovní zdi
Rovnou od verše, v němž jsem ukazoval
prstem na ty
Kdož chystají válku, která
Má vyhladit kontinent, tento ostrov, můj
národ
Mou rodinu a mne. Mlčky
Jsme mrznoucí stromek
Obalili pytlouinou

(Bertolt Brecht)

ZAZIMOVÁNÍ 7/1 1989

Teprve na Tři krále!
Omšelý už jalovec.
Na něj igelitový pytlík...
A provázek? Mám jediný krátký.
Pracně sukují.
Už na odchodu
se vracím k jedličce,
která odolala počasí i hlodavcům,
A hluboce se klaním

(Ludvík Kundera)

Úkol č. 4: Stručně interpretujte (v kontextu doby) motiv zazimování v jedné i druhé básni